

Guidelines of Online Learning for University Learners' Learning Happiness

Sittiporn Iamsen

Ph.D. (Curriculum and Instruction with Specialization in TESOL), Lecturer
Faculty of Education, Suan Dusit University

Panpachara Pinchinda

D.M. (Education Management), Lecturer
Faculty of Education, Suan Dusit University

Jira Jitsupa*

Ph.D. (Technical Education Technology), Assistant Professor
Faculty of Education, Suan Dusit University

Benjawan Keesookpun

D.M. (Education Management), Associate Professor
Faculty of Education, Suan Dusit University

*Corresponding Author: jira_jit@dusit.ac.th

Received: August 15, 2020/ Revised: April 17, 2021/ Accepted: April 26, 2021

Abstract

Coronavirus 19 immediately transforms teaching from a normal classroom to fully digital or online learning instead. Instructors and learners do not meet face to face like in a normal classroom, but will meet through digital technology only according to the model of teaching. It is synchronous in which instructors and learners meet face to face at the same time but from different places, and asynchronous when instructors and learners do not meet each other. Changes in teaching may affect learners' learning happiness. It may affect learner's daily life and grades in the future. In this article, the authors have studied and compiled information as a guideline for instructors to use in online teaching in order to increase the happiness of learners at least until the situation has returned to normal through the relevant factors: satisfaction, pride, and comfort and external factors: learner, instructor, teaching, content, media and technology, teaching activities, and measurement and evaluation.

Keywords: Students' Learning Happiness, Online Learning

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย

สิทธิพร เอี่ยมเสน

Ph.D. (Curriculum and Instruction with Specialization in TESOL), อาจารย์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

พันพัชร ปิ่นจินดา

กจ.ด. (การจัดการการศึกษา), อาจารย์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จิระ จิตสุภา*

ปร.ด. (เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์

กจ.ด. (การจัดการการศึกษา), รองศาสตราจารย์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

*ผู้ประสานงาน: jira_jit@dusit.ac.th

วันรับบทความ: 15 สิงหาคม 2563/ วันแก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2564/ วันตอบรับบทความ: 26 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

ไวรัสโคโรนา 19 ทำให้การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ เป็นจัดการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลหรือออนไลน์เต็มรูปแบบแทนทันทีทันใด ผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้เจอหน้ากันโดยตรงเหมือนในห้องเรียนปกติ แต่จะเจอกันผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือแบบประสานเวลาที่ผู้สอนและผู้เรียนเจอหน้าในเวลาเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน และแบบไม่ประสานเวลาที่ผู้สอนกับผู้เรียนไม่ได้เจอหน้ากัน การจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปอาจส่งผลกระทบต่อความสุขในการเรียนของผู้เรียน และอาจกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและผลการเรียนในอนาคต บทความฉบับนี้ผู้เขียนจึงได้ศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยเรียนรู้อย่างมีความสุข อย่างน้อยจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่สภาวะปกติ ผ่านปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยภายในตัวผู้เรียน ได้แก่ ความพอใจ ความภูมิใจ และความสบายใจ และปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ผู้สอน การเรียนการสอน เนื้อหา สื่อและเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ: ความสุขของผู้เรียน, การจัดการเรียนการสอนออนไลน์

บทนำ

โคโรนา 19 ไวรัสที่ยังคงแพร่ระบาดไปทั่วโลกอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี 2563 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน สร้างผลกระทบและความเสียหายให้กับเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ครอบครัว และผู้คนอย่างมหาศาล (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute, 2021) ไวรัสดังกล่าวแพร่เชื้อจากคนสู่คนทำให้โอกาสติดเชื้อได้ง่ายจากการสัมผัสหรืออยู่ใกล้ชิดผู้ป่วย (World Health Organization Thailand, 2021) และกลายพันธุ์จนผู้ป่วยบางคนไม่แสดงอาการป่วยใด ๆ ออกมา จนเกิดการระบาดลูกกลมเป็นวงกว้างออกไปโดยไม่ตั้งใจ แม้บางประเทศจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ และสามารถผลิตวัคซีนและฉีดสร้างภูมิคุ้มกันให้กับพลเมืองของตนเองแล้วก็ตาม แต่ด้วยการติดต่อทำได้ง่ายทำให้สถานการณ์การแพร่ระบาดยังคงเกิดขึ้น พื้นที่ที่เคยควบคุมได้แล้วกลับมาระบาดใหม่อยู่เนื่อง ๆ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถควบคุมการระบาดและลดการติดเชื้อได้เป็นอย่างดีเป็นลำดับต้นๆ ของโลกด้วยมาตรการหลายอย่างที่ภาครัฐนำออกมาใช้ อย่างไรก็ตามการป้องกันตนเองและการเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดโอกาสในการติดและแพร่ระบาดของเชื้อ

การเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่น่าจะทำได้ไม่ยาก แต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นเรื่องยากไม่น้อย เนื่องจากผู้คนมักอยู่รวมกันและทำกิจกรรมร่วมกันเป็นครอบครัว ชุมชน และสังคม และจำเป็นต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน อาทิ การเดินทาง การติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง การซื้อขายสินค้า การทำงาน และการเรียนหนังสือ การระบาดของโควิด 19 จึงยากที่จะหมดไปได้ และยากที่จะควบคุมให้จำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหากยังมีการเคลื่อนที่และรวมกลุ่มของผู้คน เพื่อตอบสนองกิจกรรมที่จำเป็นจะต้องดำเนินอยู่ต่อไปและไม่ให้กระทบกับกิจกรรมประจำวัน การเว้นระยะห่างทางสังคมที่ดีที่สุดจึงจำเป็นต้องมีตัวกลางที่มีศักยภาพเข้าถึงได้ไม่ยาก และสามารถตอบสนองการทำให้

กิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยไม่จำเป็นต้องเจอหน้ากัน

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นการนำความสามารถของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ อาทิ นำคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อการเดินทาง การติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง การซื้อขายสินค้า การทำงาน และการเรียนหนังสือ (Fidalgo et al., 2020) ด้วยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องประกอบกับความทันสมัยและการกระจายตัวไปยังเกือบทุกพื้นที่บนโลกของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้สามารถใช้ชีวิตได้โดยไม่จำเป็นต้องเจอหน้ากันโดยตรง แต่เจอกันบนโลกออนไลน์แทน เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวกลางที่ดีและมีศักยภาพเพียงพอที่ทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมทำได้ง่ายขึ้นและไม่กระทบกับการใช้ชีวิตปกติ การระบาดของไวรัสโคโรนา 19 จึงลดลงไปอย่างมาก ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสาร ซื้อขายสินค้า ทำงาน และเรียนหนังสือจากที่บ้านหรือที่ใดก็ได้ที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และยังสามารถรวมกลุ่มออนไลน์กันทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ เรียกว่าวิถีชีวิตปกติใหม่ เป็นพลเมืองดิจิทัลที่อาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวกลางในการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงาน และการเรียนหนังสือ ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญที่ไม่สามารถชะลอหรือหยุดได้ (Di Pietro et al., 2020) เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อผู้เรียนทุกระดับกว่า 1.6 พันล้านคนจาก 200 ประเทศทั่วโลก (United Nations, 2020) จำเป็นต้องเดินทางต่อไปอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ภาครัฐ เอกชน สถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงร่วมมือกันอย่างเต็มที่ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินการต่อไปได้ ด้วยการเปลี่ยนแปลงจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติเป็นจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในทุกระดับของการศึกษาแทน

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวกลาง ผู้เรียน ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องไม่เจอกันเหมือนในห้องเรียนปกติ แต่เจอกันในโลกออนไลน์

ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลแทน อาทิ ผ่านทาง Zoom, Microsoft Teams, Google Meet และ Google Classroom เป็นการเว้นระยะห่างทางสังคมที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก การจัดการเรียนการสอนออนไลน์กำเนิดขึ้นมาก่อนโควิด 19 ระบาด แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับและแพร่หลายเหมือนปัจจุบัน และได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีดิจิทัล ในลักษณะของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบไม่ประสานเวลามากกว่าจะจัดการเรียนการสอนแบบประสานเวลา มักนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเสริมจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ โดยมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความสนใจและตามความสมัครใจตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หรือแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ผ่านระบบบริหารจัดการเรียนการสอน เช่น MOODLE และ MOOCS (Chakraborty et al., 2020) ด้วยเป็นสื่อเสริมทำให้ผู้เรียนและผู้สอนยังมีสื่อทางเลือกอื่นที่น่าสนใจและสนุกกว่าให้เลือกใช้ แม้ไม่มีสื่อเสริมก็ยังมีจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติเป็นหลักที่มีผู้สอนคอยแนะนำสั่งสอนและให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่อยู่แล้ว และการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติยังเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สร้างแรงจูงใจ สร้างรอยยิ้ม และสร้างความสุขในการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้มาก นอกจากเรียนรู้ในห้องเรียนแล้วยังมีโอกาสได้ศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา ลงมือปฏิบัติการเรียนรู้จากของจริงในภาคสนาม ห้องปฏิบัติการที่มีเครื่องมือครบครัน หรือสถานประกอบการ แต่การระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ทำให้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติถูกพักและหยุดชั่วคราว (Lawrence & Fakuade (2021) เปลี่ยนเป็นจัดการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบแทน (Chakraborty et al., 2020; Di Pietro et al., 2020; Khan et al., 2021) ไวรัสโคโรนา 19 เป็นตัวเร่งให้เกิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบอย่างทันทีทันใดโดยไม่ทันตัวทั้งผู้เรียนและผู้สอน (Chakraborty et al. 2020) ความสุขของผู้เรียนที่เกิดจากการเข้าเรียนใน

ห้องเรียนปกติ การทำกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอน การได้พบปะเพื่อนฝูงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเรียนร่วมกัน ได้เล่นกีฬา รับประทานอาหาร การท่องเที่ยวและเดินทางเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อเสริมประสบการณ์นอกห้องเรียน และการลงมือปฏิบัติการเรียนรู้จากของจริงในภาคสนาม จากห้องปฏิบัติการและสถานประกอบการ ต้องหยุดชะงักและเปลี่ยนทุกอย่างเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในทันที ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยลงกว่าการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ (Baczek et al., 2021)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้ชีวิตการเป็นผู้เรียนให้คุ้มค่าที่สุด มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเรียนรู้อย่างมีความสุขตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา 2560 และเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (Office of the National Education Commission, 2000) บทความฉบับนี้จึงได้รวบรวมและเรียบเรียงแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติและกลับเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติต่อไป

ความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้นิยามความสุขไว้ว่า ความสบายกาย สบายใจ อยู่ดีมีสุข อยู่เย็นเป็นสุข หรือพบกับความสุขสมหวัง ในขณะที่ กรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2002) กล่าวว่าความสุข คือ สภาพชีวิตที่เป็นสุข อันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้อารมณ์และสิ่งแวดล้อม

ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับ Kittisuksathit, Chamchan, Tangchonlatip and Holomyong (2013) ที่กล่าวว่า ความสุข คือ ประสบการณ์และความรู้สึกที่มนุษย์สามารถบริหารจัดการได้อย่างสม่ำเสมอตามความปรารถนาในภาพรวมจนเกิดได้จริง และทำให้บุคคลนั้นเกิดความยินดีและอิ่มเอมใจ ทั้งนี้ ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และสอดคล้องกับ Seligman (2002 อ้างถึงใน Tantipiwattanasakul & Sritalapinun, 2011)) กล่าวว่า ความสุขของคนมีอิทธิพลมาจากปัจจัยจากพันธุกรรมประมาณร้อยละ 50 ปัจจัยจากภายนอกประมาณร้อยละ 10-15 และปัจจัยจากภายในซึ่งเป็นสมรรถภาพของจิตใจ และคุณภาพของจิตใจที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเรา เป็นความคิด การกระทำ และรูปแบบชีวิตที่เลือกเองโดยตั้งใจ เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี การมีจุดหมายที่มีคุณค่าในชีวิต การมีวิธีแก้ปัญหาเชิงรุก การเผชิญหน้ากับปัญหาในชีวิตด้วยความเข้มแข็ง มีส่วนกำหนดระดับความสุขได้ประมาณร้อยละ 35-40 ปัจจัยจากภายในดังกล่าว สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2002) และ Thayaping (2015) ที่กล่าวว่าความสุขควรประกอบด้วยความภูมิใจ ความพึงพอใจ และความสบายใจ

ความสามารถในการจัดการกับปัจจัยภายนอกและภายในที่มากระทบร่างกายและจิตใจให้หมดไป มีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่มีเรื่องราวให้ต้องจัดการและรับผิดชอบจำนวนมาก โดยเฉพาะเรื่องการเล่าเรียน Siriphakhamongkhon (2011) กล่าวว่าไว้ว่าความสุขของผู้เรียนเป็นความรู้สึกที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อการเรียน และมีการสนองตอบการเรียนในทางบวก อันเป็นผลมาจากคุณลักษณะภายในตนเอง และการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเรียน ในขณะที่ Kongwijit (2013) กล่าวว่าความสุขของผู้เรียนเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ และได้นำเสนอผลการเรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยได้รับการส่งเสริมจากผู้สอนด้วยความเอาใจใส่จนสามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณค่าที่ได้รับจากการเรียนรู้

ไปใช้ในชีวิตจริง ส่วน Patphol (2014) กล่าวว่าความสุขของผู้เรียน คือ ความรู้สึกที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมทางการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการวางแผน ออกแบบ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอน อาทิ ความต้องการเรียนรู้และทำกิจกรรมสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและผู้สอน สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและผู้สอน และมีความรู้สึกที่ดีที่ได้อยู่กับเพื่อนและผู้สอน สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ความสุขในการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้สมองสองซีกอย่างสมดุล และ Phanphai (2018) กล่าวว่า ความสุขของผู้เรียน คือ การที่ผู้เรียนมีความรู้สึกพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยแสดงออกมาทางอารมณ์ ทางพฤติกรรมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน และสถานศึกษา

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้สอนจะจัดเตรียมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนไว้เป็นอย่างดีภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อความสุขของผู้เรียนแล้ว ทั้งนี้ Patphol (2014) กล่าวว่าผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มเพื่อนและรายบุคคล ขยันทำแบบฝึกหัดส่งผู้สอนด้วยตนเอง มาเรียนด้วยความตื่นตัวและสบายใจ มุ่งมั่นอยากรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ มาเรียนสม่ำเสมอ ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ขยันเรียน มีแรงจูงใจในการเรียน อยากเรียนวิชาที่ผู้สอนมีความกระตือรือร้นที่จะสอน รักผู้สอน รักเพื่อน รักมหาวิทยาลัย แสดงความสนใจเรียน ไม่เบื่อการเรียน มีความสนุกกับการเรียนและอยากเรียนรู้ อยากค้นหาคำตอบที่ตนเองยังไม่รู้ สนใจไขว่คว้า หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สำนักงานการศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2008) ได้แบ่งความสุขในการเรียนออกเป็นสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น สุขภาพกายและจิตดี การจัดการเรียนรู้โดยเน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง และสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความสงบสุขในสังคม และ Phanphai (2018) ได้แจกแจงองค์ประกอบและลักษณะความสุขในการเรียนไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้เรียน ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความมั่นใจทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับจากผู้สอนและเพื่อน และความมั่นใจในตนเอง 2) ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองอย่างสมดุล โอกาสในการเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ผู้เรียนตอบสนองจากการใฝ่รู้ เรียนรู้สิ่งใหม่ และมีเป้าหมายการเรียนรู้ และ 3) ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น สัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้าง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และการให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อาจกล่าวได้ว่า หากตัดปัจจัยด้านพันธุกรรมซึ่งยากที่จะแก้ไขได้ ความสุขของผู้เรียนมหาวิทยาลัยจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมาจาก 2 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวผู้เรียน เช่น ความอยาก ความต้องการ ความพึงพอใจ ภูมิใจ และสบายใจที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้สึกดี การมองโลกแง่ดี การมีจุดหมายที่มีคุณค่าในชีวิต การมีวิธีแก้ปัญหาเชิงรุก การเผชิญหน้ากับปัญหาในชีวิตด้วยความเข้มแข็ง เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียน และ 2) ปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ เพื่อน ผู้สอน มหาวิทยาลัย สังคม ครอบครัว สถานการณ์ที่ไม่ได้คาดคิด เป็นต้น หากผู้เรียนสามารถจัดการกับปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวผู้เรียนได้ ผู้เรียนมหาวิทยาลัยก็จะความสุขเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม จากคะแนนเต็ม 10 เด็กและเยาวชนไทยมีความสุขกับการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 5.78 (Office of the Social Promotion of Learning and Youth Development, 2014) สอดคล้องกับ Institute for Population and Social Research (2018) ที่นำเสนอผลการสำรวจความสุขของคนวัยทำงานในประเทศไทยพบว่ามีความเฉลี่ย 58.6 คะแนน ทั้งนี้มีหลายอย่างที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง

โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกที่มาจากผู้สอน การจัดการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นภาระและหน้าที่ของผู้สอนในฐานะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้โดยตรงต้องเข้าไปช่วยจัดการให้กับผู้เรียน เนื่องจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวผู้เรียนมีความแปรผันตรงกัน เช่น หากผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ได้ตรงกับความต้องการ ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนก็จะเกิดความภูมิใจ ความสบายใจ และมีความสุขในที่สุด แต่หากผู้สอนจัดสิ่งเหล่านี้ได้ไม่ตรงกับที่ผู้เรียนต้องการความสุขในตัวผู้เรียนก็จะลดน้อยลงหรือหายไป เมื่อผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียนรู้ หรือไม่มีความสุขกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดให้ ผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนก็จะตามมาในรูปแบบของการไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน และจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในที่สุด ความสุขจึงสำคัญต่อการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนจากรูปแบบของห้องเรียนปกติ ก่อนจะมีการแพร่ระบาดของโควิด 19 ไปทั่วโลก และเป็นการแพร่ระบาดที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา มากที่สุดในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมากับผู้เรียนและผู้สอนทุกระดับชั้น (United Nations, 2020) ให้เป็นการเรียนการสอนรูปแบบใหม่โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เทคโนโลยีดิจิทัลที่ว่านั้นประกอบด้วยฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ และอินเทอร์เน็ต (Di Pietro et al., 2020) เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผนวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างการศึกษาเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่

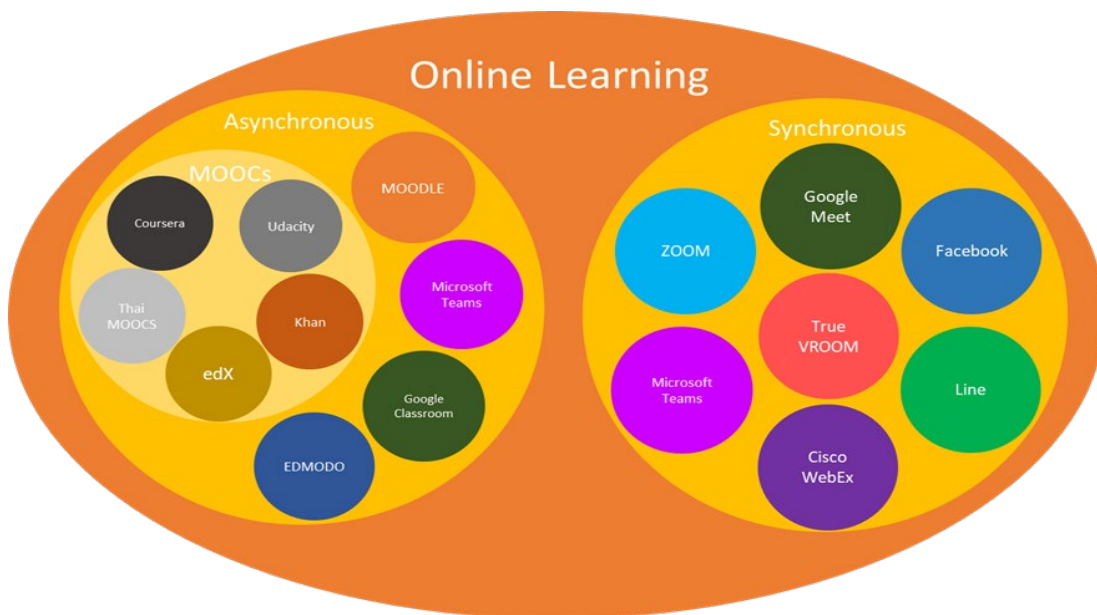
จำเป็นต้องเดินทางไปเรียนยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้เกิดความสะดวกและเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน เป็นการเรียนการสอนที่รวมการถ่ายทอดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล ผ่านตัวอักษร ภาพนิ่ง ผสมผสานกับการใช้ภาพเคลื่อนไหว และเสียง โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลในการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ไปยังผู้เรียน ซึ่งผู้สอน ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนสามารถติดต่อสื่อสาร ปรัชญาหรือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลดังกล่าว (Klaisang, 2012) หลักสำคัญของการเรียนรู้ออนไลน์ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนจึงต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ และผู้สอนก็ต้องออกแบบและเตรียมการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นกว่าการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งหากเตรียมการออกแบบและจัดการเรียนการสอนได้ดีจะนับว่าคุ้มค่าคุ้มเวลาเป็นอย่างมาก เนื่องจากใช้ทรัพยากรในปริมาณเท่าเดิมหรือน้อยกว่าเดิม แต่สามารถนำมาใช้กับผู้เรียนได้ไม่จำกัดจำนวน ไม่จำกัดรอบการเรียนรู้และสามารถใช้จัดการเรียนการสอนได้ยาวนาน (Rattanapian, 2005) ผู้เรียนสามารถศึกษาและเรียนรู้เนื้อหาตามลำดับของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนได้ออกแบบและพัฒนาไว้จากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดบทเรียนที่มีเนื้อหาสาระต่อเนื่องกันและสามารถบูรณาการไปสู่ความรู้สาขาอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและสังคม (Kongwijit, 2013) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อความสุขของผู้เรียน และผู้เรียนยังสามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้ตามความสนใจและ

ความชอบของตนเอง ต่างจากการเรียนในชั้นเรียนปกติที่ต้องเรียนรู้ไปตามสิ่งที่ผู้สอนได้ออกแบบและเตรียมการไว้แล้วเท่านั้น

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบ่งออกเป็น 2 แบบ แบบแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบประสานเวลา (Synchronous) เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้เรียนกับผู้สอนจำเป็นต้องทำกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในห้องเรียนออนไลน์พร้อมหน้ากันในเวลาเดียวกัน เพียงแต่ต่างสถานที่กัน คล้ายกับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ จึงทำให้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่าห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) และแบบที่สองเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous) เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องพบและเผชิญหน้ากันในเวลาเดียวกัน (Saelee and Linthaluek, 2020) หมายความว่า ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนในเนื้อหาวิชาใด ๆ ได้ตลอดเวลาในช่วงที่ผู้เรียนพร้อมและอยากจะเรียนรู้ โดยผู้สอนได้มอบหมายและจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ อาทิ เนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ และแบบทดสอบก่อนเรียนหรือหลังเรียนเอาไว้ให้ผู้เรียนแล้วอย่างเป็นระบบผ่านระบบบริหารจัดการการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบไม่ประสานเวลาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ส่วนที่ผู้สอนมอบหมายและจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ผ่านระบบบริหารจัดการเรียนรู้ไว้ให้แล้ว อาทิ MOODLE, Microsoft Teams, Google Classroom เป็นต้น และส่วนที่ผู้เรียนสนใจศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมตามความสนใจผ่านช่องทางออนไลน์ เรียกรวม ๆ กันว่า MOOCS แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1

เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Jitsupa, 2019)

องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ Laohajatsang (2002) และ Rattanapian (2005) กล่าวว่าประกอบด้วยเนื้อหาหรือแหล่งความรู้ออนไลน์ แหล่งความรู้ที่ไม่ได้ออนไลน์ การมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ทำหรือฝึกปฏิบัติรายบุคคลหรือกิจกรรมกลุ่ม การทดสอบออนไลน์สำหรับประเมินความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน ช่องทางออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนหรือแสดงความคิดเห็นร่วมกันผ่านกระดานสนทนา การจัดประชุมและระบบบริหารจัดการการเรียนการสอนซึ่งเป็นเสมือนห้องหรือระบบที่รวบรวมเครื่องมือสำคัญที่ออกแบบไว้เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหารระบบจัดการเรียนการสอน เช่น พื้นที่และเครื่องมือออนไลน์สำหรับช่วยเหลือผู้สอนในการเตรียมเนื้อหา การทำแบบทดสอบ แบบสอบถาม การจัดการกับแฟ้มข้อมูลต่าง ๆ เครื่องมือในการสื่อสาร รวมถึงการตรวจสอบผลคะแนนการทดสอบ สถิติการเข้าใช้งานในระบบ ตารางเรียน ปฏิทินการเรียน ระบบบริหารจัดการการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยม อาทิ Google Classroom, Microsoft

Teams และ MOODLE เป็นต้น ในขณะที่ Rattanapian (2005) ได้ให้หลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ไว้ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนได้ทุกเวลา สร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์กับผู้สอน และกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หลีกเลี่ยงการกำกับและบังคับ การให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนโดยทันทีทันใดจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสามารถของตน ควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีขีดจำกัด เนื่องจากสำหรับบุคคลที่ใฝ่หาความรู้ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการขยายโอกาสให้ทุกคนที่สนใจศึกษา ไม่ต้องเดินทางไปเรียน ณ ที่ใดที่หนึ่ง และสามารถเรียนได้ด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม และ Anukulwech (2020) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ยุควิถีชีวิตโควิด 19 ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและผู้สอนไว้ 3 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการผู้เรียนและผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับอุปกรณ์

ที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ ติดตั้งและศึกษาการใช้งาน โปรแกรมที่ใช้ในการสอนหรือสนทนา เช่น Zoom Cloud Meeting, Google Meet หรือ Microsoft Teams ตรวจสอบตารางเรียนออนไลน์ รหัสผู้ใช้งาน เครือข่ายและรหัสผ่าน และตรวจสอบความเร็วของอินเทอร์เน็ต 2) ขั้นตอนจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะต้องศึกษาตารางเรียน อ่านประกาศและข้อกำหนดต่าง ๆ เข้ากลุ่ม Line หรือ Facebook หรือช่องทางอื่น ๆ ตามที่ผู้สอนกำหนด เข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์ และร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้สอนประจำวิชา และเพื่อนร่วมห้องเรียน สรุปองค์ความรู้จากบทเรียนออนไลน์ และส่งผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ ส่วนผู้สอนต้องติดต่อกับผู้เรียนทางกลุ่ม Line หรือ Facebook หรือช่องทางอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ นำเข้าสู่บทเรียนและให้คำแนะนำวิธีการเรียนกับบทเรียนออนไลน์ผ่านโปรแกรมที่ใช้ในการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วย Google Classroom หรือ Moodle LMS และให้คำปรึกษากับผู้เรียนตลอดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านช่องทางที่กำหนด และ 3) ขั้นตอนประเมินผลการเรียนการสอน ผู้เรียนมีหน้าที่ส่งการบ้าน แบบฝึกหัด และงานที่ผู้สอนมอบหมายผ่านระบบออนไลน์ ทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และปลายภาคเรียน และผู้สอนมีหน้าที่ประเมินผลงานของผู้เรียน ประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนของผู้เรียน ตัดเกรดและนำเสนอผลการเรียนแก่มหาวิทยาลัย เป็นต้น

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย

สำนักงานการศึกษาวิทยาศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO, 2017) ทำการสำรวจผู้สอนและผู้เรียนพบว่า ดัชนีชี้วัดความสุขในสถานศึกษาเพื่อเป็น

แนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน 1) ด้านคน ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และเพื่อน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 3) ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอน เชิงบวก สอดคล้องกับที่ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัยของ Department of Mental Health (2002), Laohajatsang (2002), Rattanapian (2005), Sakuntanak (2009), Klaisang (2012), Kongwijit (2013), Kittisuksathit (2013), Patphol (2014), Thayaping (2015), Sonpaveerawong et al.(2016), Phanphai (2018), Seeharaj (2018), UNESCO (2017), Anukulwech (2020), Di Pietro et al. (2020), Widodo, Wibowo, and Wagiran (2020), Rapanta et al. (2020), และ Sankar et al. (2020) และการทวนสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้สอดคล้องกับสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา (Bureau of Higher Education Standards and Evaluation, 2018) ที่ได้กำหนดความสอดคล้องกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสำหรับการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาไว้ 4 สมรรถนะ ประกอบด้วย การออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ ทำให้พบว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อพัฒนาความสุขของผู้เรียน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในตัวผู้เรียน ได้แก่ ความพอใจ ความภูมิใจ และความสบายใจ และปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและเทคโนโลยี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล สรุปได้ดังภาพประกอบ 2 และมีรายละเอียดดังตาราง 1

ภาพประกอบ 2

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย

ปัจจัยภายใน ตัวผู้เรียน

ปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน

ความ
พอใจ

ความ
ภูมิใจ

ความ
สบายใจ

ผู้เรียน

ผู้สอน

การจัด
การ
เรียน
การสอน

เนื้อหา

สื่อและ
เทคโนโลยี

กิจกรรม
การ
เรียน
การสอน

การวัดและ
ประเมินผล

ตาราง 1

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	รายละเอียด
ปัจจัยภายในตัวผู้เรียน	ความพอใจ	- จำนวนวัน เวลาที่เรียนในแต่ละสัปดาห์มีความเหมาะสม - จำนวนชั่วโมงเรียนและชั่วโมงพักผ่อนในแต่ละวันมีความเหมาะสม - การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีความยืดหยุ่น - ผู้เรียนพึงพอใจในสาขาวิชาที่กำลังศึกษา - ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนและการทำงานชัดเจน - สาขาวิชาที่กำลังศึกษามีโอกาสได้งานทำ
	ความภูมิใจ	- ได้เรียนในคณะและมหาวิทยาลัยที่เป็นที่ยอมรับ - แนะนำญาติ เพื่อน หรือคนรู้จักเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย - รักและปกป้องมหาวิทยาลัย - รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย - ทุ่มเทศกาลเล่าเรียนเพื่อสร้างชื่อเสียงแก่มหาวิทยาลัย - การศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษาไม่ลาออกกลางคัน
	ความสบายใจ	- สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ที่บ้านหรือที่พัก - เศรษฐฐานะของผู้ปกครองหรือครอบครัว - ความพร้อมในการเรียนรู้ออนไลน์

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	รายละเอียด
ปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน	ผู้เรียน	- ได้ทำตามตามสบายเข้าเรียน เช่น การแต่งกาย - ได้เรียนรู้ได้จากทุกสถานที่และทุกเวลา - ประหยัดและลดค่าใช้จ่าย - ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน - มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มเพื่อน - ได้นำเสนอผลการเรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง - ได้รับการส่งเสริมจากผู้สอนด้วยความเอาใจใส่ - สามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณค่าที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง - พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
	ผู้สอน	- มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับการสอน - ใช้กริยา วาจาที่สุภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดี - เข้าห้องเรียนตรงเวลาอย่างสม่ำเสมอ - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด สอบถาม และปรึกษาขอเวลาเรียนผ่านระบบออนไลน์ - ให้คำแนะนำและดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง - อุ่มเอี่ยม แจ่มใส และอารมณ์ดีสม่ำเสมอ - มีอารมณ์ขันและสอนสนุกตามจังหวะและโอกาส - พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
	การเรียนการสอน	- วางแผน ออกแบบ และเตรียมการจัดการเรียนการสอนจากง่ายไปยาก - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อนเริ่มเรียน - แจ้งกฎและกติกาการเข้าเรียนอย่างชัดเจน เช่น การลาเรียน การขาดเรียน และการเข้าเรียนสาย - เช็กชื่อและแจ้งผลคะแนนงานที่มอบหมายทุกครั้งก่อนเริ่มเรียน - แจ้งวัตถุประสงค์และสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับของการเรียนการสอนอย่างชัดเจนก่อนเริ่มเรียน - จัดสรรเวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม - มีเอกสารประกอบการเรียนแจกล่วงหน้าก่อนเข้าเรียน - สนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง - หลีกเลี่ยงการกำกับและบังคับ - จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	รายละเอียด
		- จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่สนุกและตอบสนองความสนใจของผู้เรียน
	เนื้อหา	- เตรียมเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน - เพิ่มเติมเนื้อหาที่ทันสมัยนอกเหนือจากเนื้อหาในบทเรียน - แนะนำให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้สำหรับเนื้อหาต่าง ๆ - แนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงเนื้อหาหลังจากการเรียนออนไลน์ - จัดบทเรียนที่มีเนื้อหาสาระต่อเนื่องกันและสามารถบูรณาการไปสู่ความรู้สาขาอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและสังคม - เน้นการนำความรู้ไปใช้
	สื่อและเทคโนโลยี	- จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น - สื่อประกอบการเรียนมีขนาดภาพและตัวอักษรใหญ่และเห็นได้ชัดเจนเมื่อเรียนออนไลน์ - ใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการสอนออนไลน์ได้อย่างคล่องแคล่ว - สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นขณะใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการสอนออนไลน์ได้ - ใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการสอนออนไลน์ที่หลากหลาย - สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนได้ทุกเวลา - สัญญาณการรับส่งที่มีคุณภาพดีและไม่ขาดตอน - ปรับปรุงความพร้อมของเทคโนโลยีการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา
	กิจกรรมการเรียนการสอน	- แจ้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน - บรรยายสดออนไลน์ด้วยเนื้อหาไม่เกิน 30-45 นาที - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเน้นทักษะการทำงานกลุ่ม - แนะนำและให้คำปรึกษาออนไลน์แก่ผู้เรียนเมื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำนอกเวลาเรียน - แก้ไขปัญหาหรือให้คำแนะนำกรณีเกิดปัญหาระหว่างการเรียนการสอนออนไลน์

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	รายละเอียด
		- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเรียนออนไลน์
	การวัดและประเมินผล	- กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนอย่างชัดเจน - ทดสอบก่อนเรียนทุกครั้งเพื่อวัดความรู้ก่อนเรียน - มอบหมายงานได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน - ทดสอบหลังเรียนทุกครั้งเพื่อวัดความรู้หลังเรียน - ใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย - ไม่ควรจัดลำดับผลการเรียนของผู้เรียนจากผลทดสอบทางวิชาการ - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง - ให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนโดยทันทีทันใดจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสามารถของตน

จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขดังกล่าวแล้ว มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยอมรับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และเรียนรู้อย่างมีความสุข อาทิ ผู้เรียนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่อาจจะเป็นเรื่องเครียดและกระทบต่อสุขภาพและชีวิตทางสังคมอยู่บ้าง แต่ยังชื่นชอบแอปพลิเคชันและสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ใช้เพื่อสนับสนุนการศึกษารู้ออนไลน์ มีความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ (Chakraborty et al., 2020; Puška et al., 2021) พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน (Fatani, 2020; Malkawi, Bawaneh & Bawa'aneh, 2021; Muzammil, Sutawijaya & Harsasi, 2020) และมีความรู้สึกเชิงบวกและยอมรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Khan et al., (2021) โดยผู้เรียนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีคุณภาพควรประกอบด้วยการสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง เนื้อหาและการออกแบบรายวิชา และคุณลักษณะของผู้สอนและผู้เรียน (Sankar et al., 2020) การยอมรับดังกล่าวส่งผลต่อการ

กำหนดนโยบายของประเทศในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในช่วง COVID-19 และการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Sankar et al., 2020)

บทสรุป

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีสองแบบ ประกอบด้วย แบบประสานเวลา และแบบไม่ประสานเวลา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กันมายาวนานพอสมควรตามการเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัล และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของผู้เรียนและสถานการณ์ แต่มักได้รับความนิยมมาใช้เป็นสื่อเสริมในห้องเรียนปกติมากกว่าจะเป็นสื่อหลัก การระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ทั่วโลกจึงเป็นตัวเร่งให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ถูกนำมาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างทันทีทันใด ส่งผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะผู้เรียนที่คุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม จำเป็นต้องปรับตัวและเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จึงอาจส่งผลให้เกิดความเครียดและการไม่ยอมรับการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวอยู่บ้าง และอาจส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด ดังนั้น แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยจึงอาจมีผลมาจากปัจจัยภายในตัวผู้เรียนที่ประกอบด้วย ความพอใจ ความภูมิใจ และความสบายใจ และปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียนที่ประกอบด้วย ด้านผู้เรียน ผู้สอน การเรียนการสอน

เนื้อหา สื่อและเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ผู้เขียนหวังว่าบทความฉบับนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปพิจารณาและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ตามความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- Anukulwech, A., (2020). *Online Vocational Education Teaching Model in the Covid Crisis Period*. Chonburi: Department of Electronics, Chonburi Technical College. [in Thai]
- Baczek, Michał, Michalina Zaganczyk-Baczek, Monika Szpringer, Andrzej Jaroszynski, and Beata Wozakowska-Kapłon. (2021). Students' Perception of Online Learning during the COVID-19 Pandemic: A Survey Study of Polish Medical Students. *Medicine*, 100(7), e24821. doi: 10.1097/MD.00000000000024821.
- Bureau of Higher Education Standards and Evaluation. (2018). *Guidelines for promoting the quality of learning in higher education institutions*. Bangkok: Bureau of Higher Education Standards and Evaluation. Office of the Higher Education Commission. [in Thai]
- Chakraborty, Pinaki, Prabhat Mittal, Manu Sheel Gupta, Savita Yadav, and Anshika Arora. (2020). Opinion of Students on Online Education during the COVID-19 Pandemic. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 3(3), 1–9. doi: 10.1002/hbe2.240.
- Department of Mental Health. (2002). *Thai Mental Health Indicators*. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health. [in Thai]
- Di Pietro, G., F. Biagi, P. Costa, Z. Karpinski, and J. Mazza. (2020). *The Likely Impact of COVID-19 on Education: Reflections Based on the Existing Literature and Recent International Datasets*. Vol. EUR 30275.
- Fatani, Tarah H. (2020). Student Satisfaction with Videoconferencing Teaching Quality during the COVID-19 Pandemic. *BMC Medical Education*, 20(1), 1–8. doi: 10.1186/s12909-020-02310-2.
- Fidalgo, P., Thormann, J., Kulyk, O. and Lencastre, J.L. (2020). Students' Perceptions on Distance Education: A Multinational Study. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 18(2020), 17 (Article number). doi: 10.1186/s41239-020-00194-2.
- Institute for Population and Social Research. (2018). *The survey results of the happiness of working people (in the organization)*. Bangkok: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Jitsupa, J., (2019). *Use of computers and packaged programs for the benefit of teaching and learning management, Teaching Papers*. Bangkok: Faculty of Education Suan Dusit University.
- Khan, Mohammed Arshad, Vivek, Mohammed Kamalun Nabi, Maysoon Khojah, and Muhammad Tahir. 2021. Students' Perception towards e-Learning during Covid-19 Pandemic in India: An Empirical Study. *Sustainability (Switzerland)*, 13(1), 1–14. doi: 10.3390/su13010057.

- Kittisuksathit, S., Chamchan, C., Tangchonlatip, K. & Holomyong, C. (2013). *Quality of Life, Work and Happiness*. Bangkok: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Klaisang, J. (2012). *E-Learning Courseware: Concept to practice for e-learning teaching at all levels*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Kongwijit, P. (2013). Effects of Organizing Thai Language Learning Activities by Using the Brain-Targeted Teaching Model on Happiness Learning and Learning Retention of Seventh Grade Students. *An Online Journal of Education*, 9(1), 298-312. [in Thai]
- Laohajaratsang, T. (2002). *Designing e-Learning: Principles of designing and developing web-based learning*. Bangkok: Aroonprinting. [in Thai]
- Lawrence, K. C., & Fakuade, O. V. (2021). Parental Involvement , Learning Participation and Online Learning Commitment of Adolescent Learners during the COVID-19 Lockdown. *Research in Learning Technology*, 29(2021), 1–16.
- Malkawi, Ehab, Ali Khaled Bawaneh, and M. S. Bawa'aneh. (2021). Campus off, Education on: Uaeu Students' Satisfaction and Attitudes towards e-Learning and Virtual Classes during Covid-19 Pandemic. *Contemporary Educational Technology*, 13(1), 1–14.
doi: 10.30935/cedtech/8708.
- Muzammil, M., Sutawijaya, A. & Harsasi, M. (2020). Investigating Student Satisfaction in Online Learning: The Role of Student Interaction and Engagement in Distance Learning University. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(Special), 88–96.
doi: 10.17718/tojde.770928.
- Office of the National Education Commission. (2000). *Step into the new millennium, Thai children learn happily*. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- Office of the Social Promotion of Learning and Youth Development. (2014). *The battle of turning 'Kru Chaiy' into 21st century teachers*. Retrived from <http://seminar.qlf.or.th/Seminar/Topic/29>. [in Thai]
- Patphol, M. (2014). *Learning management to enhance cognitive skills and happiness in learning*. Charansanitwong Printing. [in Thai]
- Phanphai, P. (2018). *Fairy Tales Electronic Book Design System Using Digital Storytelling in Gamification Environment to Enhance Creative Thinking and Happiness in Learning*. [Doctor Dissertation, Graduated School, Chulalongkorn University]. [in Thai]
- Puška, Adis, Edisa Puška, Ljiljana Dragić, Aleksandar Maksimović, and Nasih Osmanović. (2021). Students' Satisfaction with E-Learning Platforms in Bosnia and Herzegovina.” *Technology, Knowledge and Learning*, 26(1), 173–91. doi: 10.1007/s10758-020-09446-6.
- Rapanta, Chrysi, Luca Botturi, Peter Goodyear, Lourdes Guàrdia, and Marguerite Koole. (2020). “Online University Teaching During and After the Covid-19 Crisis: Refocusing Teacher Presence and Learning Activity.” *Postdigital Science and Education*, 2(3), 923–45.
doi: 10.1007/s42438-020-00155-y.
- Rattanapian, V. (2005). *Leading web-based learning*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

- Sakuntanak, K. (2009). *Effects of a match of learning styles to teaching styles on students' happiness in learning*. [Master's thesis, Chulalongkorn University]. [in Thai]
- Sankar, Jayendra, Kalaichelvi R, Jeena John, Nidhi Menon, Kesavan Elumalai, Mufleh Alqahtani, and May Abumelha. (2020). Factors Affecting the Quality of E-Learning During the COVID-19 Pandemic from the Perspective of Higher Education Students. *Journal of Information Technology Education: Research*, 19(1), 731–53.
- Sonpaveerawong, J., Tieadyor, P., Plookmaidee, J., Thingsuk, S., Sudsawat, S. & Songprab, K. (2016). Happiness of Walailak University Students. *Songklanagarind Medical Journal*. 34(5). 269-279. [in Thai]
- Saelee, S. and Linthaluek, S. (2020). *Course Guide Teachers Learning Community Network Online Instructional Management*. Bangkok: Office of the Vocational Education Commission, Ministry of Education. [in Thai]
- Siriphakhamongkhon, S., (2011). *A Development of Learning Happiness Scales for High School Students*. [Doctor Dissertation, Graduated School, Chulalongkorn University]. [in Thai]
- Seeharaj, A. (2018). *Promoting Happiness in Learning and Academic Achievement among 11th Graders through Reflective Learning and Feedback in Chemistry*. (Thesis of Master of Education in Science Education, Faculty of Education Chulalongkorn University). [in Thai]
- Thailand Development Research Institute. (2021). *The social impact of the COVID-19 outbreak new ripples and measures that should be taken*. Thailand Development Research Institute. Retrieved from <https://tdri.or.th/2021/01/impact-of-new-covid-19-wave/>
- Tantipiwattanasakul, P. & Sritalapinun, E. (2011). *Provincial happiness guide*. Creativeguru. [in Thai]
- Thayaping, W. (2015). *Create happiness with 3 hearts*. Department of Mental Health, Ministry of Public Health. Retrieved from <http://www.prdmh.com/ข่าวสาร/ข่าวสาร-กรมสุขภาพจิต/63-เดือน-ธันวาคม-2557/ /61-สร้างสุขด้วย-3-ใจ.html>. [in Thai]
- UNESCO. (2008). *Regional Bureau for Educational: Asia and Pacific*.
- UNESCO. (2017). *Promoting Learner Happiness and Well-being: UNESCO Asia-Pacific Education Thematic Brief*.
- United Nations. (2020). *Policy Brief: Education during COVID-19 and Beyond*.
- Widodo, S. F. A., Y. E. Wibowo, and W. Wagiran. (2020). Online Learning Readiness during the Covid-19 Pandemic. *Journal of Physics: Conference Series*, 1700(1). doi: 10.1088/1742-6596/1700/1/012033.
- World Health Organization Thailand. (2021). *Coronavirus Disease (COVID-19) Questions and Answers.* World Health Organization Thailand. Retrieved from <https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/q-a-on-covid-19>